

diferiții membri ai familiilor nobile ardelene ar fi putut constitui un argument în plus al poziției sociale deținute de familia respectivă. Apreciem în schimb în mod deosebit menționarea în subsidiarul tabelor genealogice a trimiterilor bibliografice și de arhivă, extrem de binevenită pentru cercetarea punctuală a diferitelor personaje care populează aceste structuri genealogice.

În consecință, volumul de față reprezintă, fără nicio îndoială, o contribuție istoriografică de înaltă ținută academică, ce denotă parcurgerea unui volum foarte mare de informație cu acribie științifică și atenție pentru detaliu. Maniera de abordare a istoriei nobilimii ardelene în integralitatea ei, deși circumscrisă unui singur secol, este o întreprindere absolut necesară pentru completarea tabloului elitelor sociale medievale ale regatului maghiar. Meritul volumului de față este acela de a identifica și defini problematicile generale, dar și particularitățile evoluției nobilimii ardelene, de a formula enunțuri, dar și ipoteze de lucru. Suntem în fața unui demers de mare valoare științifică, care îmbină analiza izvoarelor documentare și istoriografice cu interpretarea comparată a informației, rezultând o interesantă și vivace frescă a societății medievale transilvănene a veacului al XIV-lea.

Ligia Boldea

Diplome privind istoria comitatului Timiș și a orașului Timișoara/ Oklevelek Temesvármegye és Temesvár város történetéhez, vol. II: 1430–1470, culese de Pesty Frigyes, ediție, note și comentarii Livia Magina, Adrian Magina, Ed. Mega, Cluj-Napoca, 2014, 478 p.

În 1896 vedea lumina tiparului, la Bratislava, primul volum al corpusului de documente medievale referitoare la comitatul Timiș și orașul Timișoara. Cele 418 documente (între acestea câteva regeste) fuseseră transcrise din diferite arhive și biblioteci publice și private din vechea Austro-Ungarie și din Germania imperială de către Pesty Frigyes (1823–1889), istoric născut la Timișoara și legat de trecutul zonei din care descindea. Moartea l-a împiedicat să-și vadă încununată munca, de pregătirea pentru tipar și editarea primului volum îngrijindu-se prietenul său Ortvy Tivadar (un german maghiarizat, al cărui nume original era Theodor Orthmayr). În lăsământul de manuscrise al lui Pesty, păstrat și în prezent la Secția de manuscrise a Bibliotecii Academiei Maghiare de Științe din Budapesta, mai adăstau în așteptarea unui editor vrednic documentele transcrise de istoricul timișorean pentru anii de după 1430 și până la începutul secolului al XVI-lea, acestea urmând să continue diplomatiul Banatului de la câmpie din perioada anterioară cuceririi otomane. Abia acum, la mai bine de un secol de când fuseseră transcrise și adunate de către Pesty, aceste documente – cele dintre anii 1430 și 1470 – văd lumina tiparului datorită muncii pasionate, pricepute și stăruitoare a doi tineri istorici de la Muzeul Banatului Montan din Reșița (instituția care a asigurat de altfel editarea volumului), soții Livia și Adrian Magina.

Nu este nicidecum intenția noastră ca, în cele ce urmează, să ne referim la informațiile deosebit de variate și de interesante puse acum la îndemâna istoricilor prin publicarea celor 365 de documente (362 în cadrul corpusului și 3 în anexă). Dorim,

în schimb, să atragem atenția asupra câtorva elemente care ar putea fi altfel trecute cu vederea. Dintru bun început ținem să evidențiem faptul că, acolo unde au avut posibilitatea (și este vorba de majoritatea cazurilor), cei doi editori au confruntat transcrierile lui Pesty cu documentele originale. Și, în destule cazuri, au fost nevoiți să efectueze corecturi și întregiri sau să adauge explicații arheografice. Mai mult, Livia și Adrian Magina au socotit oportun – și pe bună dreptate – să emendeze metoda de transcriere, cea fotografică, curentă în vremea lui Pesty, și să recurgă la normele moderne, cvasi-unanim acceptate și aplicate. În acest fel, istoricului îi sunt puse la dispoziție documente bucurându-se de un regim modern și firesc al minusculilor/majusculilor, al punctuației, dar și prin respectarea particularităților latinei medievale. De asemenea, în majoritatea covârșitoare a cazurilor, cei doi editori au reușit să aducă “la zi” cotele de arhivă ale documentelor, cu excepția celor păstrate în arhiva familiei Erdödy, la care nu au avut acces. În același timp, se cuvin apreciate eforturile Liviei și ale lui Adrian Magina de a identifica toponimele din documente, o întreprindere deosebit de dificilă având în vedere numărul foarte mare de așezări din Banatul de la câmpie dispărute încă în cursul Evului Mediu. Regestele documentelor, care socotim că ar fi putut fi ceva mai cuprinzătoare în unele cazuri, îl pun pe istoric rapid și corect în temă cu privire la obiectul documentului consultat. Desigur, o listă a regestelor, care să premerge documentelor, ar fi fost un auxiliar suplimentar pentru orientarea în materialul abundent oferit de documentele din volum. Acest deziderat este însă suplinit cu prisosință de indicii de persoane și de localități, deosebit de consistenți. Nu putem să nu remarcăm grija celor doi editori de a semna – acolo unde era cazul – dacă documentele transcrise de Pesty pentru acest volum au văzut între timp lumina tiparului.

Editarea acestui al doilea volum al diplomatariului comitatului Timiș și al orașului Timișoara – o contribuție de căpetenie la cunoașterea Banatului de la câmpie în Evul Mediu – ne stârnește dorința de a-l avea cât mai curând la îndemână pe următorul. Iar sânguința, pricepera și deopotrivă pasiunea Liviei și ale lui Adrian Magina sunt, avem această convingere, chezașia pentru împlinirea acestui deziderat.

Costin Feneșan

Szapolyai család oklevéltára/ Documenta Szapolyaiana, vol. I, **Levelek és oklevelek/ Epistulae et litterae** (1458–1526), ed. Tibor Neumann, MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet, Budapest, 2012, 592 p.

Tibor Neumann este unul din tinerii istorici produși de școala de medievistică maghiară în ultimul deceniu și jumătate. Împreună cu Norbert C. Toth și Richárd Horváth formează o adevărată triadă a tinerei generații de medievști din Ungaria, cu studii ce pot fi încadrate neopozitivismului, axate pe istoria politică a secolului al XV-lea și începutului celui următor. Un aspect esențial al orientării în care se încadrează îl reprezintă editarea surselor istorice, continuând în acest fel o tradiției bine înrădăcinată în istoriografia maghiară.

Volumul de față vine, așadar, ca o continuare firească a preocupărilor amintite. El continuă seria restituirilor documentare, dintre care aș mai aminti *Documenta ad*